

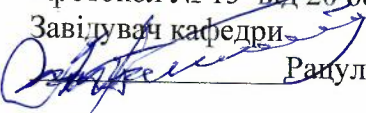
**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА**

СХВАЛЕНО

на засіданнях кафедр:
педагогіки та спеціальної освіти

Протокол № 13 від 20 березня 2025 р.

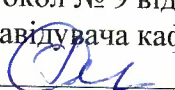
Завідувач кафедри

 Рапул А. Б.

психології та соціальної роботи

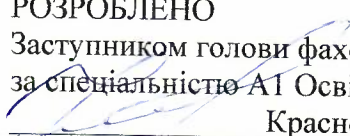
Протокол № 9 від 27 березня 2025 р.

В.о.завідувача кафедри

 Галушко Л. Я.

РОЗРОБЛЕНО

Заступником голови фахової комісії
за спеціальністю А1 Освітні науки

 Краснощок І.П.

Заступником голови фахової комісії
за спеціальністю С4 Психологія

 Дметерко Н.В.

ЗАТВЕРДЖЕНО

Заказом ЦДУ ім. В. Винниченка

від 08.03.2025 № 51-ум

Ректор

Є. Ю. Соболев

ПРОГРАМА ПРЕДМЕТНОГО ТЕСТУ

**з педагогіки та психології єдиного фахового вступного випробування для
вступу на навчання для здобуття ступеня магістра на основі НРК 6, НРК 7
за спеціальностями:**

А1 Освітні науки, А2 Дошкільна освіта,
А3 Початкова освіта, А4 Середня освіта (за предметними спеціальностями),
А5 Професійна освіта (за спеціалізаціями),
С4 Психологія

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма орієнтована на підготовку вступного випробування для вступу на навчання для здобуття ступеня магістра на основі НРК 6, НРК 7 й охоплює в повному обсязі основні педагогічні та психологічні категорії, поняття, терміни, факти.

Програма передбачає перевірку засвоєння абітурієнтами теоретичних основ сучасної педагогічної та психологічної наук, ступінь розвитку їх професійного мислення та оволодіння практичними вміннями і навичками, необхідними для ефективної роботи.

Абітурієнти повинні:

- продемонструвати загально-теоретичні знання з стану сучасного розвитку педагогіки, психології та її актуальних проблем; суттєві ознаки особистості як феноменів педагогіки та психології, основні фактори, що впливають на їх формування і розвиток; особливості національної системи виховання, шляхи її реалізації у педагогічній практиці; специфіку процесів навчання та виховання як педагогічного явища, їх закономірності, особливості організації в різних типах освітніх закладів; принципи, форми, методи, засоби ефективного виховання; національну своєрідність виховного процесу в сучасному освітньому середовищі; сутність родинного виховання, його взаємозв'язок із суспільним вихованням; сутність дидактики як галузі педагогіки, що досліджує проблеми навчання; своєрідність навчання як виду пізнавальної діяльності, його суттєві особливості, закономірності та специфіку організації в різних типах освітніх закладів; принципи, форми, методи, засоби процесу навчання; чинники, що визначають сучасні цілі та зміст процесів виховання, навчання та освіти; шляхи підвищення ефективності управління педагогічними системами; напрямки і засоби професійного самовдосконалення;
- уміти оперувати основними теоретичними поняттями педагогіки та психології, систематизувати зміст базових понять; аналізувати сучасні тенденції реформування і адаптації системи загальної середньої освіти до умов життя (суспільства), що постійно змінюються; характеризувати наукові уявлення про закономірності педагогічного процесу; виявляти основні складові структури педагогічної та психологічної діяльності та бачити себе суб'єктом цієї діяльності; оперувати механізмами використання особистісного потенціалу для вирішення педагогічних завдань навчання і виховання учнів; користуватися основними шляхами та засобами професійного самовдосконалення; оперувати педагогічним мисленням, бути здатним до аналітичного осмислення педагогічної дійсності, реалізовувати творчий підхід до визначення педагогічних дій у нестандартних ситуаціях, вміння приймати найбільш вдалі рішення у

відповідності до педагогічних закономірностей та принципів навчання і виховання;

- володіти такими професійними компетентностями, як-от: розуміння та сприйняття етичних норм поведінки стосовно інших людей і стосовно природи (принципи біоетики); розуміння необхідності та дотримання норм здорового способу життя; здатність учинися; здатність до критики й самокритики; креативність, здатність до системного мислення; адаптивність і комунікабельність; наполегливість у досягненні мети; базові уявлення про основи філософії, психології, педагогіки, що сприяють розвитку загальної культури та соціалізації особистості, схильності до етичних цінностей, розуміння причинно-наслідкових зв'язків розвитку суспільства й уміння їх використовувати у професійній і соціальній діяльності; базові знання фундаментальних наук, в обсязі, необхідному для освоєння загально-професійних дисциплін; здатність до виконання професійних завдань і функцій в умовах постійних змін; здатність до планування та організації освітньої діяльності у вищій школі; вміння використовувати сучасні ефективні засоби роботи з науковою та навчально-методичною літературою; пошуковими освітніми системами у мережі Інтернет; здатність реалізовувати навички самостійного вирішення педагогічних проблем на конкретних прикладах.

Програма передбачає структурування і розподіл навчального матеріалу за основними розділами. Кожен із розділів поділено на теми. Виклад основних положень тем деталізовано, що полегшує абітурієнту пошук літературних джерел і орієнтирів для підготовки до тестової перевірки під час вступних випробувань.

ТЕМАТИЧНИЙ ВИКЛАД ЗМІСТУ ПРОГРАМИ

РОЗДІЛ 1. ОСНОВИ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ

Тема. Педагогіка у структурі сучасних наук.

Педагогіка в системі наук про людину. Об'єкт, предмет, функції та завдання педагогіки. Основні категорії педагогіки: освіта, навчання, виховання, формування, розвиток, самоосвіта, самовиховання, саморозвиток. Структура та основні галузі педагогіки.

Тема. Психологія у структурі сучасних наук.

Об'єкт, предмет психології. Психіка як об'єкт психології. Психічні явища як предмет психології. Основні категорії психології: психіка, свідомість, особистість, діяльність, спілкування, образ. Структура та основні галузі психології. Фундаментальна та прикладна психологія.

Тема. Закономірності психічного розвитку особистості в онтогенезі

Поняття психічного розвитку. Умови та механізми психічного розвитку особистості. Вікова періодизація психічного розвитку особистості (за Е. Еріксоном). Вікові та індивідуально-типологічні особливості розвитку особистості та їх урахування в освітньому процесі.

Тема. Характеристика процесу соціалізації особистості.

Процес розвитку особистості. Біологічні та соціальні чинники та закони психічного розвитку особистості. Співвідношення понять «людина», «особа», «індивід», «особистість» та «індивідуальність». Спрямованість особистості. Соціалізація особистості: сутність, етапи (первинна, вторинна), механізми (адаптація, інтеграція). Поняття ресоціалізації. Цінності та ціннісні орієнтації особистості. Життєві перспективи. Цілі життя. Суб'єкти (сім'я, формальні та неформальні групи однолітків) і агенти (освіта, традиційні ЗМІ: та нові медіа: Інтернет, соціальні мережі) соціалізації. Самоактуалізація та самореалізація особистості: сутність та риси.

Тема. Психологічний аналіз діяльності

Поняття про діяльність. Структура діяльності. Мотиви та мотивація особистості. Потреби, інтереси, переконання, ідеали. Гра, навчання, праця як види діяльності. Мотивація навчальної діяльності. Діяльність учня в освітньому процесі та її види. Сутність та характеристика навчальної діяльності школяра. Закономірності психічного розвитку та принципи навчання і виховання як основні механізми соціалізації та розвитку особистості учня. Характеристика особистості учня як суб'єкта освітнього процесу.

РОЗДІЛ 2. ІСТОРІЯ І ТЕОРІЯ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ

Педагогічна та психологічна думка XVII – початок XX ст.

Тема. Педагогічна теорія Я. А. Коменського.

Загальнопедагогічні ідеї Я. А. Коменського. Вікова періодизація та система шкіл за Я. А. Коменським. Дидактичні погляди Я. А. Коменського.

Тема. Проблеми розвитку особистості у педагогічній спадщині Г. Сковороди.

Ідеї демократизму, гуманізму, народності та патріотизму у педагогічних поглядах Г. Сковороди. Роль батьків та школи у вихованні особистості. Г. Сковорода про роль фізичного, трудового та естетичного виховання у розвитку особистості.

Тема. Кордоциентризм у психолого-педагогічних поглядах П. Юркевича.

Цілі й завдання навчання і виховання. Виховуюче й розвивальне навчання. Принципи навчання, зміст та методи навчання у психолого-педагогічних поглядах П. Юркевича.

Тема. «Вільне виховання» в педагогічній системі М. Монтессорі.

Методика виховання дітей у дошкільних закладах («будинках дитини») і початкових школах. Теорія вільного виховання й сенсуалізму в педагогіці. Індивідуалізація навчання і виховання за системою М. Монтессорі.

Тема. М. Грушевський про українську мову й українську школу.

Внесок М. Грушевського у розвиток ідеї народності виховання. Завдання української національної школи за М. Грушевським.

Тема. Антропоцентризм як провідна ідея творчості К. Ушинського.

К. Ушинський про педагогіку як науку і мистецтво. Ідея народності виховання.

Дидактичні погляди К. Ушинського.

Тема. О. Лазурський: вчення про нахили та обдарованість особистості.

Методика природного експерименту, як основа розвитку педагогічної психології. Проблема характеру та темпераменту особистості у творчості О. Лазурського. Програми дослідження особистості О. Лазурського.

Тема. Психологія як наука про безпосередній досвід: В. Вундт. Визначення психології як «наук про душу» та «наук про внутрішній досвід». Програма фізіологічної психології В. Вундта. Завдання і методи дослідження експериментального та культурно-історичного напрямків фізіологічної психології В. Вундта. Створення першої у світі лабораторії з експериментальної психології.

Тема. Г. Еббінгауз: закони пам'яті. Крива забування Г. Еббінгауза. Дослідження процесу пам'яті незалежно від змістовних зв'язків. Крива запам'ятовування та забування Г.Еббінгауза. Закони зберігання і відтворення вивченого матеріалу.

Тема. Полікультурність - головний принцип педагогічної позиції М. Драгоманова.

Ідея народності та проблема боротьби за рідну мову у поглядах М. Драгоманова. Обґрунтування української національної ідеї як ідеологічного, духовного стрижня просвітницької політики і практики України.

Педагогічна та психологічна думка XX - початку XXI ст.

Тема. Психоаналітична теорія З. Фроїда.

Структура особистості: Воно (Id), Я (Ego) і Над-Я (Super Ego). Рівні психічного життя (свідоме, передсвідоме, несвідоме). Основні види інстинкту за З.Фройдом. Етапи психосексуального розвитку особистості. Едіпів комплекс. Види тривоги та механізми психологічного захисту особистості.

Тема. Індивідуальна психологія А. Адлера.

Комплекс меншовартості. Стиль життя, соціальний інтерес та типологія особистості в індивідуальній психології А.Адлера. Основні концепції Адлеріанської психотерапії.

Тема. Аналітична психологія К.-Г. Юнга.

Структура особистості. Архетипи колективного несвідомого. Типи життєвих установок (екстраверсія, інтроверсія), психологічні функції та типи особистості за К.-Г. Юнгом. Метод словесно-асоціативного портрету.

Тема. Неофройдизм. Соціально-культурна теорія особистості К. Хорні. гуманістичний психоаналіз Е. Фромма. Его-психологія Е. Еріксона: періодизація розвитку особистості.

Тема. Класичний біхевіоризм та необіхевіоризм.

Провідні положення класичного біхевіоризму Дж.Уотсона, його переваги та недоліки. Етапи становлення біхевіоризму. Необіхевіоризм (когнітивно-цільовий біхевіоризм Е. Толмена; гіпотетико-дедуктивний біхевіоризм К. Халла; оперантний біхевіоризм Б. Скіннера). Соціальний біхевіоризм (теорія соціального навчання Дж. Роттера, соціально-когнітивна теорія поведінки А. Бандури).

Тема : Гуманістична психологія. Генетична психологія.

Основні положення гуманістичної психології. А. Маслоу: ієрархія потреб особистості. Клієнтцентрована терапія К. Роджерса: умови

ефективного консультування. Логотерапія В.Франкла, шляхи знаходження смислу життя. Основні положення екзистанційної терапії І.Ялома. Генетична психологія Ж.Піаже: метод клінічної бесіди, дослідження особливостей дитячого мислення та етапів його розвитку.

Тема: Гештальтпсихологія. Основні положення гештальттерапії М. Вертгеймера, В. Келера, К. Коффки. Термін гештальт. Основні принципи організації сприймання. Особливості дослідження мислення у гештальтпсихології: механізм інсайта. Теорія психологічного поля К. Левіна. Основні принципи гештальттерапії Ф. Перзла.

Тема. Ідеї педагогічної психології у працях С. Балеса.

Розвиток С. Балесом ідеї психологічної опіки над учнем. Вимоги та особливості реалізації психологічної опіки учням. Основні обов'язки психолога. Особливості співпраці психолога з вчителем. Психологічна опіка над дітьми, які постраждали від воєнного конфлікту.

Тема. Г. Костюк про навчально-виховний процес та психічний розвиток учнів.

Особистість як «система систем» із психологічною структурою елементів. «Принцип розвитку» як основа розуміння процесу становлення особистості. Чинники, суперечності за закономірності розвитку особистості. Єдність психіки та поведінки, свідомості та діяльності. Вимоги до розвивального навчання і виховання учнів. Генезис здібностей. Заснування Інституту психології України.

Тема. Гуманістична педагогіка В. Сухомлинського.

Ідея проектування людини. Принцип природовідповідності у педагогічній концепції В. Сухомлинського.

Тема. С. Френе: школа успіху і радості.

Сутнісний зміст ідеї радості пізнання. Оригінальна методика навчання С. Френе.

Тема. Вальдорфська школа: ідея цілісного виховання (Р. Штайнер).

Принципи діяльності вальдорфської школи. Ідея цілісного виховання Р. Штайнера.

Тема. Концепція соціально-особистісного виховання А. Макаренка.

Діалектичне розрізнення методики навчання і методики виховання. Єдність вивчення дитини та її виховання, єдність виховання дітей і організації їхнього життя. Поєднання вивчення основ наук з продуктивною працею учнів.

Тема. Теорія вчинку В. Роменця.

Психологічний механізм самовизначення людини. Культурологічний аспект становлення психологічних знань, вчинковий принцип В.Роменця.

Тема. Виховний ідеал Г. Ващенка.

Головні елементи української національної системи освіти.

Виховний ідеал Г. Ваценка.

Тема. Система української освіти.

Принципи, види, рівні освіти. Типи закладів освіти (згідно із Законом України «Про освіту» (чинна редакція)).

РОЗДІЛ 3. МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ У ПЕДАГОГІЦІ ТА ПСИХОЛОГІЇ

Тема. Планування та забезпечення якості дослідження.

Наукові дослідження в педагогіці та психології: різновиди, проблема, мета, завдання, об'єкт, предмет. Програма дослідження: структура, вимоги до її складання та етапи дослідження. Гіпотези дослідження: теоретичні, емпіричні, статистичні. Вибірковий метод: генеральна сукупність, вибірка, основні вимоги до формування вибірки, методи формування. Якість інформації: репрезентативність, валідність, надійність.

Тема. Методи збирання інформації.

Спостереження: види, переваги і недоліки, роль спостерігача. Експеримент: види (констатувальний, формувальний, природний, лабораторний) та основні етапи проведення. Поняття «тестування». Види тестів: проєктивні тести, тести дослідження особистості, тести пізнавального розвитку, тести досягнень, педагогічне тестування. Методи опитування. Анкетування (поштові, пресові, он-лайн, експертні, індивідуальні, групові). Анкета: види питань, методичні вимоги до композиції анкети та до формулювання питань. Інтерв'ювання. Експертні опитування (метод експертної оцінки): пошук, відбір та підготовка експертів. Види і процедури експертного опитування. Соціометрія: процедура застосування та інструментарію (анкета, шкали). Аналіз продуктів діяльності.

Аналіз документів. Контент-аналіз.

Тема. Методи аналізу емпіричних даних.

Вимірювання: визначення, види, рівні. Описова статистика. Кількісний та якісний аналіз даних. Аналіз кореляційного зв'язку між двома змінними. Коефіцієнти кореляції.

РОЗДІЛ 4. ПРИКЛАДНІ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ОСВІТИ, НАВЧАННЯ, ВИХОВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ

Освіта і навчання особистості

Тема. Дидактика як теорія освіти і навчання. Сутність та основні категорії дидактики. Парадигми освіти і навчання (гуманістична, особистісно-орієнтована, компетентнісна, рефлексивна).

Тема. Сутність та зміст процесу навчання.

Сутність процесу навчання та його змістовна сторона. Двосторонній характер, функції (освітня, виховна, розвивальна). Структурні елементи навчання (мета, завдання, зміст, методи, засоби, форми організації навчання, його результати). Навчання, учіння, навічання. Поняття про базові принципи навчання та їх характеристика.

Зміст освіти в сучасній школі: сутність та основні поняття. Знання, уміння, навички, компетентності. Структура навчально-пізнавальної діяльності учнів (сприймання – осмислення – розуміння – узагальнення – закріплення). Пізнавальний інтерес, умови його розвитку у навчанні. Етапи та рівні засвоєння знань.

Тема. Методи та засоби навчання.

Сутність методу навчання. Зовнішня та внутрішня сторона методів навчання.

Основні підходи до класифікації методів навчання та їх характеристика: джерелом інформації (словесні, наочні, практичні); характером пізнавальної діяльності (пояснювально-ілюстративні, репродуктивні, проблемного викладу, пошукові); логікою пізнання (індуктивні, дедуктивні, традуктивні).

Загальні вимоги до вибору методів навчання.

Поняття засобів навчання: їх ознаки, функції та характеристика. Технічні засоби навчання (візуальні, аудіальні, аудіовізуальні, мультимедійні, інформаційно-комунікаційні).

Тема. Види навчання та форми організації навчально-пізнавальної діяльності.

Основні види навчання (пояснювально-ілюстративне, проблемне, програмоване, індивідуальне, інтегроване, диференційоване, ігрове, дистанційне). Компетентнісний підхід у навчанні.

Поняття про форми організації навчально-пізнавальної діяльності учнів та їх різновиди: фронтальна, групова, кооперативна, колективна, парна, індивідуальна.

Урок як форма організації навчання. Типи і структура уроків за дидактичною метою. Вимоги до підготовки вчителя до уроку.

Активні (соціально-психологічні) форми організації освітнього процесу, їх різновиди: тренінг, диспут, ділова гра, круглий стіл, олімпіада, конкурс, виставка учнівської творчості.

Позаурочні форми навчання: факультативні заняття, просемінари, практикуми, секції, навчальні екскурсії, предметні гуртки, додаткові групові, індивідуальні заняття, домашня навчальна робота учня.

Тема. Контроль та оцінка навчальних досягнень учнів.

Поняття про контроль навчання, його функції. Види, форми і методи контролю. Рівні навчальних досягнень учнів та їх характеристика.

Критерії і норми оцінювання успішності учнів. Поточне, тематичне та підсумкове оцінювання.

Тема. Педагогічні технології.

Поняття і види педагогічних технологій (розвивальні, проєктні, проблемні, ігрові, інтерактивні).

Педагогіка партнерства: педагогічно доцільна (суб'єкт-суб'єктна) взаємодія, концептуальні основи та принципи. Рівні та форми організації партнерської взаємодії.

Виховання особистості

Тема. Сутність, структура та зміст процесу виховання.

Поняття процесу виховання, його мета і завдання. Основні структурні елементи процесу виховання. Поняття виховного впливу та взаємовпливу.

Принципи процесу виховання. Характеристика основних принципів виховання.

Зміст процесу виховання. Системний підхід у структуруванні змісту національного виховання.

Основні напрями національного виховання (моральне, громадянсько-патріотичне, розумове, естетичне, фізичне, валеологічне, трудове, екологічне, статево-гендерне, правове, економічне).

Самовиховання: сутність, методи і прийоми. Педагогічне керівництво самовихованням учнів. Концепція особистісно-орієнтованого виховання.

Тема. Методи виховання.

Поняття методу виховання. Групи методів: формування свідомості особистості; організації діяльності і формування досвіду суспільної поведінки; стимулювання поведінки і діяльності; контролю, самоконтролю та самооцінки у вихованні.

Тема. Форми організації процесу виховання.

Поняття про форми організації процесу виховання: позаурочна, позакласна та позашкільна виховна робота. Масові, групові та індивідуальні форми виховної роботи. Колективні творчі справи.

Виховна взаємодія «вчитель-учень». Партнерство школи і сім'ї у вихованні учнів. Сім'я як соціально-педагогічне середовище. Форми і методи роботи школи з батьками учнів.

Учніське самоврядування, його види. Органи учнівського самоврядування. Демократичне управління і лідерство в учнівському самоврядуванні. Формальні та неформальні групи учнів.

Особистість у життєвому та професійному просторі

Тема. Соціально-психологічна структура особистості.

Соціальні статуси: поняття та види (офіційний і неофіційний, приписаний і здобутий). Соціальні ролі: поняття та види (активні й пасивні, явні й латентні). Соціальна позиція особистості.

Стать і гендер. Маскулінність. Фемінність. Андрогінність. Гендерна ідентичність. Кризи гендерної ідентичності. Гендерні стереотипи: поняття та види (традиційні та егалітарні). Гендерна рівність і дискримінація. Сексизм. Фемінізм.

Тема. Професійна діяльність вчителя.

Поняття професійної діяльності педагога. Основні етапи професіоналізації (професійне самовизначення, професійне навчання, професійна адаптація, професійне становлення, професійна реалізація, завершення професійної діяльності).

Вчитель як суб'єкт професійної діяльності та його педагогічна майстерність. Мотивація та стимулювання професійної діяльності (за ієрархією потреб А. Маслоу). Професійне (емоційне) вигорання педагога.

Тема. Спілкування в педагогічній діяльності.

Сутність процесу педагогічного спілкування. Складові спілкування (комунікативна, перцептивна, інтерактивна). Бар'єри педагогічного спілкування.

Конфлікт і конфліктна ситуація. Види конфліктів (внутрішньоособистісний, міжособистісний, внутрішньогруповий, міжгруповий).

Конфлікти в освітньому середовищі. Стилі поведінки в конфлікті (суперництво, уникнення, компроміс, співпраця, пристосування).

Профілактика (психологічна просвіта, недопущення дискримінації, матеріальне та моральне заохочення, дотримання корпоративної культури) та розв'язання (досягнення компромісу чи співпраці) педагогічних конфліктів. Медіація як форма врегулювання конфлікту.

Тема. Девіантна поведінка особистості.

Поняття та види (позитивна і негативна) девіацій. Суїцидальна та залежна поведінка. Булінг. Мобінг. Ейджизм. Рівні девіантної поведінки. Соціальні та психологічні чинники девіантної поведінки. Профілактика девіантної поведінки: просвіта, соціальна реклама, корекційні програми, створення ситуації успіху.

Тема. Управління в системі освіти.

Сутність процесу управління в системі освіти. Специфіка управлінської діяльності. Лідерство, керівництво, супровід. Типологія лідерства.

Стилі керівництва (авторитарний, демократичний, ліберальний).

Корпоративна (організаційна) культура.

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

Основна

1. Адаменко М. І., Бейлін М. В. Основи наукових досліджень. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2014. 188 с.
2. Алексієвець М. М., Алексієвець Л. М., Терещук Г. В. Науково-дослідницька діяльність студентів : актуальність та організація. Тернопіль : Вектор, 2012. 362 с.
3. Бондарчук О. І. Психологія девіантної поведінки: курс лекцій. МАУП, 2006. 88 с.
4. Буняк Н.А. Загальна психологія: лекції. Тернопіль: вид-во ТНТУ ім. І. Пулюя, 2017. 300 с.
5. Важинський С. Е., Щербак Т. І. Методика та організація наукових досліджень : навч. посіб. Суми : СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2016. 260 с.
6. Важковиховуваність: сутність, причини, реабілітація: методичний посібник для соціальних педагогів та практичних психологів освітніх закладів / за ред. О.М. Полякової. СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2007. 344 с.
7. Варій М.Й. Загальна психологія: підручник. К.: Центр учбової літератури, 2009. 1007 с.
8. Васянович Г.П. Основи психології: навчальний посібник. К.: Пед. Думка, 2012. 114 с.
9. Вишневський О.Л., Кобрій О.М., Чепіль М.М. Теоретичні основи педагогіки: Курс лекцій / За ред. О. Вишневського. Дрогобич: Відродження, 2001. 268 с.
10. Волкова Н.П. Педагогіка: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] Вид. 2-ге, перероб., доп. / Н.П. Волкова. К.: Академвидав, 2007. 616 с.
11. Галузяк В.М. Педагогіка: Навчальний посібник. Вінниця: Державна картографічна ф-ка, 2007. 399 с.
12. Галян О.І. Експериментальна психологія: навч. посіб. О.І. Галян. К.: Академвидав, 2012. 400 с.
13. Главацька О. Л. Основи самовиховання особистості: Навч. посіб. К.: Каравела, 2018. 89 с.
14. Горбунова В.В. Експериментальна психологія в схемах і таблицях. Навчальний посібник Житомир, 2005. 94 с.
15. Гречаник О.С. Діяльність класного керівника з розвитку учнівського колективу. *Управління школою (Основа)*. 2011. №22-24. С. 26-31.
16. Демків О.Б. Соціологія права і девіантної поведінки: навчальний посібник. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2007. 124 с.
17. Діагностика індивідуально-психологічних властивостей особистості: навч.-метод. посібник / А.Б. Неурова, О.С. Капінус, Т.Л. Грицевич. Львів: НАСВ, 2016.

18. Діагностика пізнавальної сфери молодших школярів: методичні рекомендації /за ред. Г.О. Горської. Кіровоград: ПП «Центр оперативної поліграфії «Авангард», 2012. 68 с.

19. Дубчак Г. М. Психологічні основи професійної стресостійкості майбутніх фахівців: монографія Київ: Талком, 2021. 321 с.

20. Енциклопедія освіти / Академ. пед. наук; гол. ред. В.Г. Кремень. К.: Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.

21. Євдокімова О. О. Історія психології : навч. посіб. Вид. 2-ге , допов. Харків: Константа, 2020. 320 с

22. Єремєєва В.М. Технологія вивчення основ дидактики. Житомир: Житомирський педагогічний університет, 2000. 54 с.

23. Єріна А. М., Заходжай В. Б., Єрін Д. Л. Методологія наукового дослідження : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2004. 212 с.

24. Загальна психологія: хрестоматія: підручник для студ. вищ. навч. закл. /упорядн. О.В.Скрипченко та ін. К.: Каравелла, 2007. 640 с.

25. Зацерковний В.І. Методологія наукових досліджень : навч. посіб. / В.І. Зацерковний, І.В. Тішаєв, В.К. Демидов. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 236 с.

26. Калашнікова Л. М., Жерновникова О.А. Педагогіка вищої школи у схемах і таблицях : навчальний посібник. Харків, 2016. 260 с.

27. Карпенко З. С. Експериментальна психологія: методичні рекомендації до практичного курсу. Івано-Франківськ: Плай, 2000. 76с.

28. Клочек Л.В. Основи психологічних наук. Навчально-методичне забезпечення самостійної роботи студентів ВНЗ. Кіровоград: РВВ КДПУ імені Володимира Винниченка, 2012. 302 с.

29. Колобич О. Загальна психологія: навч.-метод. посібник. Львів: ТзОВ «Раст-7», 2018. 171 с.

30. Корольчук М. С., Осьодло В.І. Психодіагностика: навч. посібник. К.: Ельга, Ніка-Центр, 2004.

31. Корольчук М.С., Криворучко П.П. Історія психології: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. К. Ельга, Ніка-Центр, 2019. 248с.

32. Ловка О.В., Борисенко Л.Л., Колесніченко Л.А., Музичко Л.В. та ін. Загальна психологія. Теоретико-методологічні основи науки: навчальний посібник. К.: КНЕУ, 2019. 390 с.

33. М'ясоїд П. А. Залачі з курсу «Загальна психологія»:навч. пос. для студ. вищ. пед. закл. освіти. К.: Вища школа, 1998. 184 с.

34. М'ясоїд П.А. Загальна психологія: навчальний посібник. К.: Вища школа, 1998. 479 с.

35. Максименко С. Д. Патопсихологія: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. К.: Вид-во ТОВ «КММ», 2010. 432 с.

36. Максименко С.Д., Зайчук В.О., Клименко В.В. та ін. Загальна психологія: підр. для студ. вищих навч. закл. Вінниця: Нова книга, 2004. 696 с.

37. Максименко С.Д., Соловієнко В.О. Загальна психологія: навч. посібник. К.: МАУП, 2000. 256 с.
38. Максимова Н. Ю. Психологія девіантної поведінки : навч. посіб.; [ред. : С. В. Головка]. К.: Либідь, 2011. 520 с.
39. Максимова Н.Ю., Мілютіна В.М., Пискун В.М. Основи дитячої патопсихології: навчальний посібник. К.: Главник, 2008. 254с.
40. Мельничук І. Я. Історія психології [навчальний посібник] Кіровоград: Видавництво Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка, 2021. 168 с.
41. Мельничук І.Я., Мельничук К.С. Нариси історії психології [навчальний посібник] Кропивницький: ПП «Центр оперативної поліграфії «Авангард», 2019. 217 с.
42. Моргун В.Ф., Тітов І.Г. Основи психологічної діагностики: навч. посібник. К.: Слово, 2012. 464 с.
43. Москалець І.В. Загальна психологія: підручник. К.: Ліра-К, 2020. 564 с.
44. Нова українська школа: поради для вчителя / Під заг. ред. Бібік Н. М. К. : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.
45. Окольніча Т. В., Поліщук Г. В. Теорія і методика науково-педагогічного дослідження: навчальний посібник. Кропивницький, 2021. 75 с.
46. Орбан-Лембрик Л.Е. Соціальна психологія. К.: Академвидав, 2003. 196 с.
47. Основи психології: підручник /за заг. ред. О.В. Киричука, В.А. Роменця. 3-є вид. К.: Либідь, 1997. 632 с.
48. Павелків Р.В. Загальна психологія: підручник для студентів вищих навчальних закладів. Вид. 4-те, стер. К.: Кондор, 2013. 570 с.
49. Пальчевський С.С. Педагогіка: навч. посіб. К.: «Каравела», 2007. 576 с.
50. Партирко Т.Б. Загальна психологія: підручник для студентів вищих навчальних закладів. К.: Вид-во Дім «Ін Юрс», 2008. 416 с.
51. Пащенко М.І., Красноштан І.В. Педагогіка . Підручник. К.: ЦНП, 2019. 228с.
52. Педагогіка в запитаннях і відповідях: навч. посіб. / Л.В. Кондрашова, О.А.Пермяков, Н.І. Зеленкова, Г.Ю. Лаврешина. К.: Знання, 2006. 252 с.
53. Полякова Г.А. Педагогіка: навчальний посібник. Х.: Вид. «ІНЖЕК», 2011. 368 с.
54. Рибалка В.В. Методологічні питання наукової психології: навч.-метод. посібник. К.: Ніка-Центр, 2003. 204 с.
55. Роменець В.А. Психологія творчості: навч. посібник для ВНЗ. К.: Центр навч. л-ри, 221. 288 с.
56. Роменець В.А., Маноха І.П. Історія психології XX століття: Навчальний посібник для ВНЗ. К.: Либідь, 2008. 992 с.
57. Савчин М. М. Загальна психологія: Навчальний посібник для

студентів вищих навчальних закладів. К.: Академія, 2018. 461 с.

58. Савчин М. Методологеми психології: монографія. К.: Академвидав, 2013. 224 с.

59. Савчин М.В., Василенко Л.П. Вікова психологія: Навчальний посібник. К.: Академвидав, 2005. 360 с

60. Стельмахович М.Г. Українська народна педагогіка: навч.-метод. посіб. К.: Фірма - Віпол. 1997. 231 с.

61. Сучасні педагогічні технології: навч.-метод. посіб. / [автор-укладач Федорчук Е.І.]. Кам'янець-Подільський: АБЕТКА, 2006. 125 с.

62. Терлецька Л. Основи психодіагностики: навч. посібник. К.: Главник, 2006. 144 с.

63. Фізеші О.Й. Педагогіка: Основи педагогіки. Дидактика. Теорія і методика виховання. Школознавство: Навчальний посібник. К.: Кондор, 2013. 390 с.

64. Хриков С.М. Управління навчальним закладом: [навч. посіб.] / С. М. Хриков. К.:Знання, 2006. 192 с.

65. Чайка В.М. Основи дидактики: навч. посіб. для студ. вищих пед. навч. Закладів. К. : Академвидав, 2011. 240 с.

66. Ягунов В.В. Педагогіка: навчальний посібник. Либідь, 2002. 560 с.

67. Якса Н.В. Основи педагогічних знань: навч. посіб. К.: Знання, 2007. 358 с. (Вища школа ХХІ століття).

Додаткова

1. Бірта Г.О. Методологія і організація наукових досліджень. [текст] : навч. посіб. / Г. О. Бірта, Ю.Г. Бургу. К. : «Центр учбової літератури», 2014. 42 с.

2. Богданова І.М. Модульний підхід до професійно-педагогічної підготовки вчителя. Одеса: Маяк, 1998. 284 с.

3. Веракіс А. І. Історія розвитку психологічного знання і еволюція психіки : навч. посіб. Основи психології : навч. посіб. Харків : Р. И. Ф., 2015. 413с.

4. Гридковець Л. М. Психологія як наука про душу в християнській парадигмі : шлях інтеграції теорії в практику. Практична психологія та соціальна робота. 2011. № 12. С. 70-72.

5. Данилюк І. В. Історія психології в Україні. Західні регіони (остання чверть ХІХ - перша половина ХХ століття) : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ : Либідь, 2002. 148 с.

6. Копець Л. Класичні експерименти в психології. Київ. 2011. 234 с.

7. Кравчук С. Л. Експериментальна психологія: теорія і практика психологічного експерименту: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / С.Л. Кравчук. К.: Київський університет, 2008. 286 с.

8. Матейко М.Ф. Основи психодіагностики: інструктивно-методичні матеріали до самостійної роботи. Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2013. 80 с.
9. Нариси з історії вітчизняної психології (XVII – XVIII ст.) / За ред. Г.С. Костюка. К.: Радянська школа, 1952. 255 с.
10. Пашукова Т.І., Допіра А.І., Дьяконов Г.В. Практикум із загальної психології / за ред. Т.І.Пашукової. К.: Т-во «Знання», КОО, 2000. 204 с.
11. Поліщук С. А. Методичний довідник з психодіагностики: навчально-методичний посібник. К.: Вид-во «Університетська книга», 2023. 440 с.
12. Приходько Ю.О. Нариси становлення та розвитку дитячої психології К., 2018. 204 с.
13. Татенко В. О. Методологічні проблеми сучасної психології [Текст] / В. О. Татенко // Педагогіка і психологія. Вісн. Академії педагогічних наук України. К., 2012. № 1 (74). С. 14–21.
14. Фурман А. В. Методологія парадигмальних досліджень : монографія. Київ : Інститут соціальної і політичної психології НАН України; Тернопіль : ТНЕУ, 2014. 100 с.
15. Чернілевський Д. В. Методологія наукової діяльності : навч. посіб. Вінниця : Вид-во АМСКП, 2010. 484 с.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.dnrb.gov.ua/> – сайт Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О.Сухомлинського.
2. www.nbuv.gov.ua – сайт бібліотеки ім. В. Вернадського.
3. www.students.net.ua – український освітній портал для студентства
4. www.udl.org.ua – українська система дистанційного навчання
5. Велитченко Л.К., Подшивалкіна В.І. Методологічні та теоретичні проблеми психології: програмний конспективний довідник. Одеса: СВД Черкасов, 2009. 281 с. : [Електронний ресурс] : <http://surl.li/smwke>
6. Галян О.І. Експериментальна психологія: навч. посіб. О.І. Галян. К.: Академвидав, 2012. 400 с. [Електронний ресурс] : https://library.udpu.edu.ua/library_files/439914.pdf
7. Грисенко, Н.В. Посібник до вивчення курсу «Історія психології» Д.:РВВ ДНУ, 2008. <http://surl.li/lbyif>
8. Історія психології : курс лекцій : навчальний посібник / уклад. Н. В. Гриньова. Умань : Візаві, 2012. 209 с. <http://surl.li/fvory>
9. Історія психології Девід Бейкер і Хізер Сперрі /Університет Акрон, Університет Акрон <http://surl.li/ldush>
10. Історія психології: від античності до початку XX століття : навч. посібник / Авт-уклад. О.П. Коханова, 2016. НВІІ «Інтерсервіс». 235. <http://surl.li/lbyii>
11. Курс лекцій з дисципліни «Історія психології» <http://surl.li/lbyio>

12. Лекції з історії психології. Миколаївський національний університет імені В.О.Сухомлинського <http://surl.li/ldusy>

13. Максименко С. Д., Носенко Е. Л. Експериментальна психологія (дидактичний тезаурус). Навч. Посібник. К.: МАУП, 2002. 128 с. [Електронний ресурс] : https://maup.com.ua/assets/files/lib/book/ps_03.pdf

14. Сватенкова Т. І., Тимошенко О.А. Методологічні та теоретичні проблеми психології: навч. посіб. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2018. 143 с. : [Електронний ресурс]: http://www.ndu.edu.ua/storage/2021/zahal_psy_lib/144_Metodolohichni_ta_teoretychni_problemy_psykholohiyi.pdf

15. Теоретико-методологічні проблеми психології: курс лекцій / Ушакова І.М. Х.: НУЦЗУ, 2016. 191 с. [Електронний ресурс] : [http://univer.nuczu.edu.ua/tmp_metod/1242/Teoretiko_metodolog_problemi_psih_\(Ushakova\)_Kurs_lekc.pdf](http://univer.nuczu.edu.ua/tmp_metod/1242/Teoretiko_metodolog_problemi_psih_(Ushakova)_Kurs_lekc.pdf)

16. Туриніна О.Л. Методологія та методи психологічного дослідження: навч.- метод. посіб. / О. Л. Туриніна. Київ : ДП “Вид. дім “Персонал”, 2018. 206 с. Бібліогр.: с. 199–205. : [Електронний ресурс]: https://maup.com.ua/assets/files/lib/book/metod_psih_dosl.pdf

17. Шейко В. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: Підручник. К.: Знання Прес, 2002. 295 с. [Електронний ресурс] : https://shron1.chtyvo.org.ua/Sheiko_Vasyl/Orhanizatsiia_ta_metodyka_naukovo-doslidnytskoi_diialnosti.pdf